

Ár 2017, föstudaginn 19. maí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hrannar Már Gunnarsson, Unnur Erla Jónsdóttir og Fura Sóley Hjálmarsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 53/2016:**

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 13. október 2016, með kvörtun sóknaraðila, dags. 10. október 2016. Með tölvupósti nefndarinnar, dags. 13. október 2016, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 7. nóvember 2016. Var bréfið sent sóknaraðila með tölvupósti nefndarinnar sama dag og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 21. nóvember 2016. Þá var kallað eftir afriti af nauðasamningi til greiðsluaðlögunar og barst hann nefndinni 10. mars 2017, auk þess sem nefndin kallaði eftir enn frekari gögnum um hvernig samningurinn var samþykktur af hálfu varnaraðila, en þau gögn bárust 4. apríl 2017.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 20. og 27 janúar, 10. febrúar, 17. mars, 7. apríl og 19. maí 2017.

II.

Málsatvik.

Þann 12. júlí 2005 var gefið út skuldabréf nr. X hjá forvera varnaraðila, FF, upphaflega að fjárhæð 9.750.000 kr. Útgefandi skuldabréfsins var A. Bréfið er verðtryggt með 5,7% vöxtum. Það er með jöfnum mánaðarlegum greiðslum og til 40 ára. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð vegna lánsins. B og C voru einnig ábyrgðarmenn á láninu en þeir eru ekki aðilar þessa máls.

Skuldabréfið var gefið út þann 12. júlí 2005, í gildistíð samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá árinu 2001, hér eftir nefnt samkomulagið. Sóknaraðili ritaði undir skuldabréfið sem sjálfskuldarábyrgðaraðili ásamt því að rita undir skjal sem ber heitið „til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga“. Þá undirritaði sóknaraðili niðurstöður greiðslumats á lántakanum.

Aðalskuldariinn fékk heimild til að leita nauðasamnings til greiðsluaðlögunar hjá Héraðsdómi Suðurlands. Frumvarp að nauðasamningi var tilbúið síðla árs 2010 og var sent út til kröfuhafa, en það gerði ráð fyrir að skuldari myndi greiða innan við 3% af samningskröfum sínum á næstu 5 árum, 10.000 kr. á mánuði. Kemur berum orðum fram í frumvarpinu að lánadrottinnar sem eigi almennar samningskröfur á hendur skuldaranum skv. meðfylgjandi kröfuskra, fái „greiddar upp í kröfur sínar, krónur 10.000 á mánuði næstu 5 árin. Að þeim afborgunum loknum falla eftirstöðvar samningskraftna niður.“ Varnaraðili sendi bréf til umsjónarmanns greiðsluaðlögunar, dags. 24. nóvember 2010, þar sem hann andmælti því að samningurinn yrði staðfestur, enda teldi varnaraðili að skuldari leitaði eftirgjafar umfram það sem eðlilegt gæti talist. Allt að einu var frumvarpið lagt fram 30. nóvember 2010, og var staðfest af héraðsdómi Suðurlands 17. janúar 2011.

Þessi samningur var gerður með stoð í 63. gr. b, sbr. 3.mgr. 63. gr. c. laga nr. 21/1991, eins og þau ákvæði stóðu þá. Samningurinn var felldur úr gildi með dómi héraðsdóms í janúar 2016 að kröfu sóknaraðila vegna vanskila aðalskuldarans á þessum afborgunum.

Varnaraðili hefur byrjað löginnheimtu hjá sóknaraðila og var fjárnámsgerð m.a. tekin fyrir hjá sýslumanni í júlí 2016.

Sóknaraðili hefur verið í viðræðum við varnaraðila frá því að sóknaraðila voru send innheimtubréf í byrjun ársins 2016. Greiðsluferfiðleikanefnd varnaraðila tók málið fyrir og skilaði niðurstöðu 6. október 2016 og var niðurstaðan sú að krefja ábyrgðarmenn sameiginlega um 4.000.000 kr. til að uppfylla ábyrgðarskuldbindingu sína. Sóknaraðili vildi ekki fallast á þetta tilboð varnaraðila.

III.

Umkvörtunarefni.

Undir liðnum „kröfur“ á kvörtunareyðublaði sóknaraðila segir: „gerð er krafa um það að ábyrgð M nr. Y á skuldbindingum A, við F, sbr. skuldabréf X, verði felld niður.“

Málsástæður sóknaraðila eru í fjórum liðum:

A) Sóknaraðili gerir alvarlegar athugasemdir við aðdraganda ábyrgðarskuldbindingarinnar, en of frjállega hafi verið farið með lánveitingar og sóknaraðili hafi verið beitt óeðlilegum þrýstingi til þess að undirrita.

B) Greiðslumat sem hafi verið gert og sóknaraðila hafi verið kynnt hafi ekki gefið rétta mynd af raunverulegri greiðslustöðu skuldara.

C) Sóknaraðila hafi ekki verið tilkynnt um það að skuldari væri í greiðsluaðlögun né þegar samningur um greiðsluaðlögun hafi farið í vanskil.

D) Ekki sé tekið tillit til þess að sóknaraðili sé atvinnulaus og tekjulítill og hafi því ekki burði til þess að standa undir greiðslu á gjaldfallinni skuld og henni hafi ekki verið boðið að ganga að sömu greiðsluskilmálum og skuldari.

Sóknaraðili vísar til þess að skuldastaða aðalskuldara, A, sem sé bróðir sóknaraðila, hafi verið mjög slæm á árunum 1992-1993 og yfirdráttur hans hafi verið kominn yfir eina milljón króna. Þá vísar sóknaraðili til þess að það hafi verið ákveðið að útbúa skuldabréf fyrir yfirdrættinum. Tveir ábyrgðarmenn hafi verið á skuldabréfinu en það hafi verið B, faðir aðalskuldara og sóknaraðila, og C, föðurbróðir aðalskuldara og sóknaraðila. Aðalskuldari hafi verið til sjós á þessum tíma og hafi verið með góðar tekjur. Viðskiptabanki hans hafi verið FF og telur sóknaraðili að aðalskuldari hafi átt auðvelt með að hringja í útibússtjóra og óska eftir meiri yfirdrætti, sem alltaf hafi verið

samþykktur. Yfirdráttarskuldbindingar hans hafi því hækkað verulega án þess að nýtt skuldabréf hafi verið undirritað.

Í kringum 1996-1997 hafi allt verið komið í óefni í fjármálum aðalskuldara og útibússtjórinn hafi þá ekki viljað gera neitt meira fyrir hann nema að þriðji ábyrgðarmaðurinn kæmi að skuldabréfinu sem tekið hafi verið fyrir yfirdrættinum. B, annar ábyrgðarmannanna, hafi boðið sóknaraðila fram sem þriðja ábyrgðarmann og það án þess að hafa talað við sóknaraðila fyrst. Þá hafi sóknaraðili ekki samþykkt þennan gjörning og hafi að sjálfsögðu neitað þegar óskað hafi verið eftir undirritun hennar. Utibússtjórinn hafi þá sagt henni að allt myndi falla á B og C nema hún kæmi inn sem ábyrgðarmaður, því þá gæti hann útbúið skuldabréf fyrir allri upphæðinni og lengt í láninu. Sóknaraðili hafi því eiginlega ekki átt kost á því að neita enda hafi hún í raun verið þvinguð til að undirrita með því að spila inn á samvisku hennar en sóknaraðili hafi ekki viljað koma föður sínum í vandræði.

Það hafi svo verið á árunum 2004-2005 sem aftur hafi verið útbúin skuldabréf sem hafi verið sameinuð og lengt í til lengri tíma. Árið 2008 hafi aðalskuldari farið í greiðsluaðlögun og hafi henni átt að ljúka í janúar 2016. Þetta hafi ábyrgðarmenn hins vegar ekki verið upplýstir um, né að A hafi hætt að greiða af skuldabréfinu í janúar árið 2015 og þannig hafi hann brotið samning um greiðsluaðlögun. Það hafi verið fyrst í janúar 2016 sem ábyrgðarmenn hafi fengið að vita af greiðsluaðlöguninni og að greiðslur hafi verið í vanskilum í heilt ár, nánar tiltekið með milliinnheimtubréfi dags. 18. janúar 2016. Hafði þá ekkert komið frá varnaraðila í heilt ár. Í kjölfar þessa fyrsta bréfs hafi hins vegar allt farið á fullt hjá varnaraðila og innheimtubréf ásamt tilkynningum hafi verið send sóknaraðila.

Hvað varðar A) lið kvörtunar þá byggir sóknaraðili á því að útibússtjóri hafi vitað hvers konar óreiða hafi verið á fjármálum aðalskuldara og hafi útibússtjórinn beitt hana óeðlilegum þrýstingi til að undirrita. Þá hafi sóknaraðila verið hóttað því að allt myndi falla á föður hennar og föðurbróður. Þessi óeðlilegi þrýstingur á sóknaraðila hafi einungis orðið til þess að fresta vandamálinu og stækka snjóboltann enn frekar. Þá vísar sóknaraðili til 36. gr. laga um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga (hér eftir smnl.) og byggir á því að á grundvelli þessa ákvæðis hafa ábyrgðarskuldbindingar verið felldar niður ef marka megi niðurstöður dómstóla og því geri sóknaraðili þá kröfu að ábyrgð hennar verði felld niður á þessum grundvelli. Hvað varðar B) lið kvörtunar þá byggir sóknaraðili á því að meginreglan sé sú að kynna þurfi ábyrgðarmanni niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgð. Fjármálafyrirtæki beri alfarið sönnunarbyrðina á því að greiðslumat hafi verið framkvæmt og skuldara gert kleift að kynna sér niðurstöður þess. Í skjölum þessa máls virðist vera sem greiðslumat hafi verið gert. Það séu hins vegar gerðar við það alvarlegar athugasemdir enda hafi sóknaraðili aldrei fengið aðrar upplýsingar eða fengið að sjá önnur gögn en skjal þar sem á hafi staðið að “greiðslumat benti til þess að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar.“ Hvað hafi legið að baki þessu greiðslumati hafi sóknaraðili ekki vitað en hins vegar sé ljóst að sá sem hafi veitt lánið og hafi krafist þess að sóknaraðili hafi gerst ábyrgðarmaður vissi og/eða hafi mátt vita að greiðandi gæti ekki efnt skuldbindingar sínar enda hafi verið um endurteknar lánveitingar að ræða, hærri og hærri yfirdrátt ásamt nýjum og nýjum skuldabréfum.

Hvað varðar C) lið kvörtunar þá byggir sóknaraðili á því að hún hafi fengið árlega upplýsingar um fjárhæð kröfunnar sem hún hafi verið í ábyrgð fyrir. Aldrei hafi annað komið fram en að lánið væri í skilum og hafi sóknaraðili því talið að aðalskuldari hafi verið að greiða reglulega af því. Annað hafi komið í ljós í upphafi árs 2016 þegar hún hafi skyndilega fengið rukkun frá varnaraðila upp á fjárhæð 20.500.000 kr. Hafi sóknaraðili í kjölfarið aflað sér upplýsingar og hafi komist að því að aðalskuldara hafi

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

verið veitt heimild til að leita nauðsamnings til greiðsluaðlögunar með úrskurði héraðsdóms Suðurlands þann 17. janúar 2011 og samkvæmt frumvarpi til nauðasamnings hafi hann átt að greiða 8.895 kr. mánaðarlega til varnaraðila. Nauðasamningurinn hafi verið staðfestur með úrskurði 17. janúar 2011. Aðalskuldari hafi hins vegar ekki staðið við greiðslur skv. frumvarpinu og þann 9. desember 2015 hafi varnaraðili höfðað mál gagnvart honum til þess að fá nauðasamninginn ógiltan og hafi þá komið fram að 21 gjalddagi hafi verið í vanskilum. Með úrskurði héraðsdóms Reykjavíkur þann 11. janúar 2016 hafi nauðasamningur aðalskuldara verið felldur úr gildi. Af þessu hafi sóknaraðili ekki fengið tilkynningar.

Þá byggir sóknaraðili á 4. mgr. 10. gr. laga nr. 101/2010 um greiðsluaðlögun og telur að varnaraðili hafi ekki sinnt þessu ákvæði enda hafi sóknaraðili ekki vitað af greiðsluaðlöguninni.

Þá byggir sóknaraðili á 5. gr. samkomulagsins varðandi tilkynningu til ábyrgðarmanna um vanskil sem verða á fjárhagslegri skuldbindingu sem hann sé í ábyrgð fyrir. Þá hafi dómstólar skýrt samkomulagið með hliðsjón af ógildingarreglum smnl. og hafa vikið ábyrgðarskuldbindingum til hliðar þegar fjármálafyrirtæki hafa vanrækt upplýsingaskyldu sína. Þar sem varnaraðili hafi ekki uppfyllt skyldur sínar samkvæmt samkomulaginu beri af þeim sökum að ógilda samninginn um ábyrgðarskuldbindinguna og fella hana niður.

Hvað varðar D) lið kvörtunar þá byggir sóknaraðili á því að varnaraðili hafi ekki gefið sóknaraðila kost á að greiða gjaldfallnar afborganir skv. samningi um greiðsluaðlögun heldur sé sóknaraðili nú krafinn um greiðslu á tæplega 21 milljón kr. Þá vísar sóknaraðili til 4. mgr. 7. gr. laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn. Varðandi tekjur sóknaraðila þá hafa meðaltekjur hennar verið um 65 þúsund kr. á árinu enda hafi hún verið meira og minna atvinnulaus síðasta árið og vísað sé til staðgreiðsluskrá RSK. Því sé fullkomlega ljóst að sóknaraðili hafi enga burði til þess að standa undir greiðslu á ábyrgðarskuldbindingunni. Í þessu sambandi sé síðan rétt að geta 8. gr. laga um ábyrgðarmenn nr. 32/2009. Því sé ljóst að varnaraðila beri að fella niður ábyrgð sóknaraðila enda sé ljóst að henni hafi ekki verið boðið að ganga inn í samning hans um greiðsluaðlögun, en hún hafi ekki fjárhaglega burði til þess að standa undir greiðslum vegna langvarandi atvinnuleysis né eigi hún eignir til tryggingar kröfunni. Þá sé varnaraðila óheimilt að óska eftir gjaldþrotaskiptum á búi hennar vegna kröfunnar. Því sé frekari innheimta fullkomlega tilgangslaus og varnaraðila beri að fella niður kröfuna.

Í viðbótarathugasemdum byggir sóknaraðili á því að útibússtjóri hafi látið eftirfarandi orð falla í tengslum við undirritun sóknaraðila á skuldabréfið: „annað hvort skrifar þú undir eða við látum allt falla á föður þinn“ og verði því að túlka það sem óeðlilegan þrýsting eða hótun. Þá byggir sóknaraðili á því að varnaraðili geti ekki vísað í það að sparisjóðurinn beri ekki ábyrgð á greiðslumatinu ef lántaki hafi veitt rangar eða ófullnægjandi upplýsingar um fjárhag sinn þar sem starfsmaðurinn hafi þekkt fjárhag aðalskuldans mun betur en sóknaraðili þar sem hann hafi ítrekað veitt aðalskuldara framlengingu á yfirdrætti og samþykkt frekari lánveitingar. Þá hafi varnaraðili brotið gegn 3. mgr. 5. gr. samkomulagsins, þar sem aldrei hafi komið neitt fram í þeim árlegu yfirlitum frá varnaraðila hvenær síðast hafi verið greitt af kröfunni né að aðalskuldari væri í greiðsluskjóli. Þá byggir sóknaraðili einnig á því að það að 21 gjalddagi hafi verið í vanskilum þegar varnaraðili hafi loks tilkynnt sóknaraðila um greiðslufall í janúar 2016 hafi staðfest það að varnaraðili hafi á engan máta uppfyllt ákvæði

samkomulagsins. Einnig hafi varnaraðili ekki lagt fram nein gögn sem staðfesta það að sóknaraðili hafi vitað af vanskilum eða greiðsluáðlögun skuldara. Að lokum byggir sóknaraðili á því að um verulega vanrækslu sé að ræða af hálfu varnaraðila og telur sóknaraðili að ef hún hefði vitað af nauðasamningi aðalskuldara og efni hans, þ.e. að skuldari hefði einungis átt að greiða um 10 þúsund kr. á mánuði þá hefði sóknaraðili vitanlega frekar lánað skuldara pening til þess að standa í skilum frekar en að láta samninginn niður falla vegna vanskila.

Sóknaraðili kveðst ekki hafa viljað fallast á tilboð varnaraðila um 4 milljóna kr. sameiginlega greiðslu frá öllum ábyrgðarmönnum þar sem það sé henni fjárhagslega ómögulegt ásamt því að hún telur að það hvíli ekki á sér skylda til að greiða kröfuna.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili hafnar ásökunum sóknaraðila þess efnis að hún hafi verið neydd til að undirrita sem ábyrgðarmaður og hafi verið beitt þrýstingi og beinlínis „hótað“ og telur þær vera fráleitir. Engin gögn séu fyrirliggjandi í málinu sem bendi til að sóknaraðili hafi verið tilneydd til að gangast í ábyrgð né að starfsmaður varnaraðila hafi beitt hana hótunum.

Varnaraðili byggir á því að lánveitandi hafi farið eftir ákvæðum samkomulagsins sem hafi verið í gildi þegar lánveiting hafi farið fram. Í 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins sé kveðið á um að fjármálafyrirtæki sé skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemi meira en 1.000.000 kr. Varnaraðila hafi því borið að meta hæfi lántaka samkvæmt samkomulaginu sem hafi verið gert. Þá hafi sóknaraðili undirritað niðurstöðu greiðslumats. Þar hafi komið fram orðrétt: „FF ber ekki ábyrgð á greiðslumatinu ef lántaki hefur veitt rangar eða ófullnægjandi upplýsingar um fjárhag sinn. Jákvæð niðurstaða greiðslumats felur ekki í sér tryggingu fyrir því að skuldari efni skyldur sínar.“

Þá beri sóknaraðili fyrir sig að skortur sé á tölulegum upplýsingum um greiðslumatið. Varnaraðili vísar í þessu sambandi til dóms Hæstaréttar í máli nr. 141/2012. Greiðslumatið hafi verið unnið eftir gögnum sem hafi borist frá lántaka og samkvæmt samkomulaginu hvíli engin skylda á lánveitanda að staðreyna þau gögn sem honum hafi borist.

Þá hafi sóknaraðili undirritað skjalið „til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga“ og þar hafi sóknaraðili staðfest að greiðslumat hafi verið framkvæmt og hafi undirritað að hafa kynnt sér fræðslubækling varnaraðila og sé það í samræmi við þá skyldu sem 4. gr. samkomulagsins hafi boðið. Í bæklingnum sé vísað til samkomulagsins og greint frá helstu atriðum þess, sérstaklega séu þar ábyrgðarmenn hvattir til að kynna sér greiðslugetu lántaka og að þeim sé kleift að kynna sér gögn þar að lútandi. Ekki verði séð með hvaða öðrum hætti varnaraðili geti tryggt sér sönnun á því að ábyrgðarmaður kynni sér upplýsingabækling en með skriflegri staðfestingu ábyrgðarmanns þar að lútandi.

Kjarni málsins sé að upplýsingaskylda varnaraðila hafi verið uppfyllt þar sem sóknaraðila hafi verið kleift að kynna sér tölulegar forsendur greiðslumatsins/fjárhagsyfirlitsins áður en gengist hafi verið við skuldbindingunni.

Varðandi tilkynningarskylduna þá vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili hafi árlega fengið upplýsingar um fjárhæð kröfunnar sem sóknaraðili hafi verið í ábyrgð fyrir og það sé staðfest í erindi lögmanns sóknaraðila. Aðalskuldari lánsins hafi fengið

heimild til að fara í greiðsluskjól og hafi í framhaldi undirritað samning um greiðsluaðlögun. Á meðan skuldari hafi verið í greiðsluskjóli hafi varnaraðila verið óheimilt að halda uppi innheimtuaðgerðum á hendur skuldara eða sóknaraðila, sbr. 11. gr. laga nr. 101/2010 og bráðabirgðaákvæði II, við þau lög þar sem samningur aðalskuldara hafi verið staðfestur. Þess megi líka geta að umboðsmaður skuldara hafi sent öllum ábyrgðarmönnum tilkynningu um greiðsluaðlögun, sbr. 4. mgr. 10. gr. laga nr. 101/2010.

Skuldari hafi ekki staðið við greiðslur mánaðarlegra afborgana og hafi málsatvik orðið þau að varnaraðili hafi leitað réttar síns fyrir dómi og hafi fengið felldan úr gildi nauðasamning skuldara. Dómurinn hafi verið kveðinn upp 11. janúar 2016 og tilkynning til ábyrgðarmanns hafi borist viku seinna, nákvæmlega 18. janúar 2016. Af gögnum málsins megi sjá að tilkynningar og áskoranir til ábyrgðarmanna hafi verið fjölmargar og ekki liggi því annað fyrir en að varnaraðili hafi sinnt þeim skyldum sem honum hafi borið skv. lögum nr. 101/2010.

Varnaraðili bendir á að þótt varnaraðili hefði ekki sinnt tilkynningarskyldu sinni með fullnægjandi hætti gæti það ekki eitt og sér leitt til niðurfalls ábyrgðar, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 116/2010. Varnaraðili stendur því við gildi ábyrgðarinnar. Í ljósi aðstæðna sem lögmaður sóknaraðila hafi bent á í erindi sínu hafi varnaraðili sýnt vilja til að gefa ábyrgðarmönnum kost á því að lækka heildarfjárhæð ábyrgðarinnar.

Þá hafi sóknaraðili verið fjárráða þegar hún hafi gekkst í ábyrgðina og hafi henni mátt vera ljóst að þau skjöl sem hún hafi undirritað hafi falið í sér að hún myndi takast á hendur ábyrgð á greiðslu umrædds skuldabréfs. Gögnin hafi ekki verið þess eðlis að sammingsaðilar hafi þurft sérþekkingu til að skilja hvað í þeim felist.

Jafnvel þótt nefndin teldi að við útgáfu skuldabréfs nr. X hafi ekki verið fyllilega gætt að ákvæðum samkomulagsins, bendir varnaraðili á að sú ástæða ein og sér geti ekki valdið ógildingu ábyrgðar sóknaraðila, enda sé ekki að finna sérstakar ógildingarreglur í samkomulaginu sjálfu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 322/2013. Fullnægja þurfi skilyrðum 36. gr. smnl. Meta skuli sérstaklega hvort skilyrðum laganna um hvort að ósanngjarnt eða andstætt góðri viðskiptavenju sé að bera sjálfskuldarábyrgðina fyrir sig. Af dómaframkvæmd megi sjá að það ráðist af heildstæðu mati á atvikum hvers máls fyrir sig hvort beita eigi ógildingarreglu 36. gr. smnl. Sönnunarbyrði fyrir því að skuldbinding sóknaraðila sé ógild hvíli á sóknaraðila og hafi hún ekki sýnt fram á það, þ.e. að umræddum ákvæðum smnl. verði beitt til ógildingar. Varnaraðili bendir jafnframt á að skuldabréfið hafi verið gefið út í júlí 2005 og hafi því sóknaraðili sýnt af sér ákveðið tómlæti, en rúm 11 ár séu frá því að skuldabréfið hafi verið gefið út. Telur varnaraðili að sóknaraðila hafi því verið í lófa lagið að koma að athugasemdum fyrr.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, sem gefið var út af A þann 12. júlí 2005 til forvera varnaraðila, FF, upphaflega að fjárhæð 9.750.000 kr.

Þegar sóknaraðili gekk í sjálfsskuldarábyrgð á umræddu skuldabréfi var í gildi samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, sem var undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarféлага sinna. Forveri varnaraðila var eitt þessara aðildarfélag og því ekki umdeilt að varnaraðili er aðili að samkomulaginu. Bar sparisjóðnum því að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Sóknaraðili ber fyrir sig að framkvæmd varnaraðila við stofnun sjálfskuldarábyrgðarinnar hafi ekki verið í samræmi við samkomulagið og krefst þess að sjálfskuldarábyrgð á framangreindu skuldabréfi verði felld niður meðal annars af þeim sökum.

Ekki verður byggt á einhliða fullyrðingum sóknaraðila um að hún hafi verið kúguð með óeðlilegum þrýstingi til að gangast í ábyrgðina. Ekkert liggur fyrir um annað en að sóknaraðili hafi haft fullt vald á því hvort hún ákvað að gangast í ábyrgðina eða ekki, en af lýsingum hennar virðist ljóst að henni hafi frá upphafi verið ljóst að hún væri að gangast í ábyrgð vegna skuldara sem átt hefði í verulegum vandræðum við að standa við skuldbindingar sínar.

Því hefur ekki verið mótmælt sérstaklega af hálfu varnaraðila að nokkuð bratt hafi verið farið við veitingu yfirdráttarlána til skuldarans á sínum tíma. Á hitt ber að líta að sú framkvæmd var algjörlega á ábyrgð lánveitandans. Það var hins vegar sjálfstæð ákvörðun þeirra sem gengust í ábyrgð að freista þess að bjarga skuldaranum úr þeim vanda sem hann hafði þannig komið sér í með skuldabréfalánnum sem þeir gengust í ábyrgð fyrir. Er ekki unnt að fallast á að þær ábyrgðir verði felldar úr gildi vegna síðari athugasemda ábyrgðarmanna um að yfirdráttarlánin hafi verið veitt af lausung.

Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en 1.000.000 kr.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar er stofnað. Ákvæðið felur í sér að greiðslumat skuli gert á greiðanda og að ábyrgðarmanni gefist færi á að kynna sér matið.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Óumdeilt er að greiðslumat var framkvæmt á aðalskuldara samkvæmt 3. gr. samkomulagsins. Þó gerir sóknaraðili athugasemdir við það að sóknaraðili hafi aldrei fengið að sjá önnur gögn en skjal sem lagt hefur verið fram í málinu, þar sem á hafi staðið að “greiðslumat benti til þess að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar” og því hafi sóknaraðili ekki vitað hvað hafi legið að baki þessu greiðslumati sbr. 4. gr. samkomulagsins. Af gögnum málsins er ljóst að sóknaraðili undirritaði skjalið „niðurstaða greiðslumats“ og hafði aðgang að niðurstöðum greiðslumatsins. Verður þannig talið að sóknaraðili hafi verið í aðstöðu til að kynna sér niðurstöðu þess áður en hún gekkst í ábyrgð fyrir aðalskuldara, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 575/2012. Verður sóknaraðili því að bera hallann af því að hafa ekki kynnt sér greiðslumatið sjálf við undirritun umrædds skuldabréfs. Í fyrrgreindu samkomulagi er ekki kveðið á um að skuldari þurfi að samþykkja greiðslumat eða staðfesta sannleiksgildi þess.

Þá byggir sóknaraðili á því að hún hafi fengið árlega upplýsingar um fjárhæð kröfunnar sem hún hafi verið í ábyrgð fyrir, en aldrei hafi annað komið fram en að lánið væri í skilum.

Í 5. gr. samkomulagsins er kveðið á um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns eftir að til skuldaábyrgðar eða veðsetningar er stofnað.

Í 7. gr. laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn er fjallað um tilkynningar lánveitanda til ábyrgðarmanns eftir að til skuldbindingar var stofnað. Þetta ákvæði gildi um samningssamband aðila máls þessa eftir að lögin tóku gildi. Samkvæmt því skal lánveitandi senda ábyrgðarmanni tilkynningu skriflega svo fljótt sem kostur er, m.a. um vanefndir lántaka og ef bú lántaka er tekið til gjaldþrotaskipta.

Þetta ákvæði þarf að lesa ásamt ákvæðum laga nr. 101/2010 þegar metið er hverjar eru skyldur lánveitenda gagnvart ábyrgðarmönnum þegar farið er með skuldir aðalskuldara samkvæmt ákvæðum þeirra laga.

Samkvæmt 10. gr. laganna er sú skylda lögð á umsjónarmann greiðsluaðlögunar að tilkynna þeim kröfuhöfum sem vitað er um, þar á meðal ábyrgðarmönnum og samskuldurum að greiðsluaðlögunarumleitanir séu hafnar.

Á meðan á samningsumleitunum stendur er kröfuhöfum bannað að krefjast greiðslu hjá ábyrgðarmanni skuldarans eða ráðast í hvers konar aðgerðir til innheimtu kröfu.

Það verður því að leggja til grundvallar að varnaraðila hafi verið rétt að líta svo á að bindandi samkomulag væri komið á um greiðslufrestun á skuldabréfinu og að það væri á ábyrgð umsjónarmanns með greiðsluaðlögun að upplýsa ábyrgðarmenn um það. Með því að varnaraðila var beinlínis óheimilt að beina innheimtuaðgerðum að ábyrgðarmönnum verður ábyrgðarskuldbindingin ekki felld niður á þeim grundvelli að hann hafi ekki sent þeim tilkynningar um gjaldfallnar ábyrgðarskuldbindingar í vanskilum á tímabili greiðsluaðlögunar.

Með dómi Hæstaréttar í máli 274/2010 var því afdráttarlaust slegið föstu að það samræmdist ekki eignarréttarákvæðum stjórnarskrár að fella niður gildar ábyrgðarskuldbindingar eldri lánasamninga án tillits til fjárhagsstöðu ábyrgðarmanna, með þeim hætti sem gert var ráð fyrir við setningu 3. mgr. 9. gr. laga um ábyrgðarmenn. Fyrir liggur að varnaraðili ljáði greiðsluaðlögunarsamningi skuldarans aldrei samþykki sitt. Er því ekki unnt að líta svo á að sóknaraðilar geti byggt á því að greiðsluaðlögunarsamningurinn hafi verið skuldbindandi og að varnaraðila hafi borið að veita þeim möguleika á að ganga inn í hann með einhverjum hætti, áður en hann var felldur úr gildi vegna vanskila skuldarans.

Að öllu þessu athuguðu verður kröfum sóknaraðila hafnað.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, F, um að ábyrgð hennar á skuldabréfi varnaraðila, F, nr. X, verði ógilt, er hafnað.

Reykjavík, 19. maí 2017.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Hrannar Már Gunnarsson

Unnur Erla Jónsdóttir

Fura Sóley Hjálmarsdóttir